

پیام روز جهانی تئاتر، سال ۲۰۲۰/۱۳۹۹

ناصر رحمانی نژاد - بازیگر و کارگردان

همان طور که می دانید امروز، ۲۷ مارس، روز جهانی تئاتر است و این روز را هر ساله انستیتو بین المللی تئاتر به نمایندگی از طرف جامعه ی جهانی تئاتر جشن می گیرد و با انتخاب یکی از بزرگان این جامعه ی جهانی تئاتر، پیامی که در آن بر نقش والای تئاتر تأکید شده، به سراسر جهان می فرستد. امسال اما، متأسفانه، به دلیل شرایط استثنای جهانی این مراسم نمی توانست برگزار شود و به ناچار این پیام از طریق رسانه های اجتماعی توسط شاهد ندیم، نماینده نویسنده نامدار پاکستانی، به سراسر جهان ابلاغ گردید. اگر به لیست کسانی که تا امروز پیام های سالانه ی روز جهانی تئاتر را از تریبون انستیتو بین المللی تئاتر اعلام کرده اند، نگاه کنید، کلیه ی این هنرمندان و کارورزان تئاتر کسانی بوده اند که در طول سالها کار مستمر و پرتلاش خود، همواره برای تغییر جهان، و بر علیه ظلم، فقر، ستم، خشونت، جنگ، عقب ماندگی، بی عدالتی، زندان، شکنجه، اعدام و هر گونه شر دیگر در جهان مبارزه کرده اند، و کوشش کرده اند آگاهی تماشاگران خود را ارتقا داده و نقاب از چهره ی آنها که جهان ما را تبدیل به جهنم ساخته اند، بردارند. از کلام و شهادت این هنرمندان تئاتر می توان به روشنی دریافت که نقش هنر، و به ویژه تئاتر به عنوان یکی از قوی ترین و مهم ترین شکل های هنر، چیست و سمت و سوی حرکت آن به کدام جهت است.

این نقش، در جهانی که ما امروز زندگی می کنیم، به نظر می رسد که بیش از هر زمان دیگری دشوار و پیچیده شده است؛ و به تبع این دشواری و پیچیدگی، وظیفه ی هنرمندان راستین تئاتر نیز دشوارتر و پیچیده تر گردیده است. اما، در عین حال، در این جهان پهناور، کشورهایی وجود دارند که این دشواری ها و پیچیدگی ها در آنها بسی حادثتر از دشواری ها و پیچیدگی های عام در عرصه ی جهانی تئاتر است؛ و آن به دلیل سرشت و ماهیت دولت هایی است که در این کشورها حاکم اند.

در جهان امروز بسیاری چیزها بر مسند حقیقت قرار ندارند حال آن که خود را، به دروغ، نماینده ی حقیقت اعلام می کنند. این جابجایی، یا این نابجایی و وارونگی چیزها از نابهنگامی تاریخی و ناموزونی عناصر درونی این یا آن محیط جغرافیایی و از سر غفلت اتفاق می افتد؛ و در مورد ما چهل و یک سال پیش اتفاق افتاد. در چنین شرایطی کار، یا در حقیقت، وظیفه ی آنان که نقشی حساس، همچون هنرمندان تئاتر، بر عهده دارند بسی خطیر است.

امسال، یعنی سال ۱۳۹۹ به تاریخ ایرانی و ۲۰۲۰ به تاریخ میلادی، ما، بخشی از هنرمندان تئاتر پیشرو و مستقل ایران، تصمیم گرفته ایم تا مرز میان حقیقت و امر واقع، یعنی تفاوت میان تئاتر راستین و تئاتر دروغین، اختلاف میان تئاتر غیردولتی و تئاتر دولتی، و به طور خلاصه مرز میان تئاتر و ضد تئاتر را روشن ساخته و بیشتر بر وضعیت تئاتر بومی و سرزمینی خود تأکید داشته، و نشان بدهیم که جایگاه به حق تئاتر، که سالهاست از صاحبان واقعی آن ربوده شده، در کجا قرار دارد. زیرا، ما معتقدیم که تأکید بر وضعیت یک تئاتر بومی و سرزمینی در چنین روزهایی، بهیچ وجه مغایر با هدف پیام های روز جهانی تئاتر نیست، بلکه تقویت آن پیام ها نیز هست.

چهل و یک سال است که تئاتر ایران به علت اعمال سیاست های عقب مانده که ملهم از یک ایدئولوژی انحصارطلب، تنگ نظرانه و قهقرایی است، به زنجیر کشیده شده. کارگزاران این سیاست ها، طی چهل و یک سال گذشته، با سماجت هر چه بیشتر و به وسیله ی ابزارهای قدرت و نیروهای سرکوب خود نشان داده اند که به هیچ عنوان و به هیچ قیمتی و تحت هیچ شرایطی حاضر به نرمش و انعطاف یا سهمیم کردن هنرمندان تئاتر در تعیین مستقل سرنوشت حرفه ای خود و یا خواهان هیچ تغییری در وضعیت موجود نیستند و استمرار حاکمیت خود را در گرو ادامه ی سیاست سرکوب، سانسور و عقب نگهداشتن جامعه و مردم می دانند.

اکنون روی سخن ما مستقیماً با هنرمندان تئاتر ایران است: اگر شما خود را بخشی از مردم ایران، یعنی بخشی از شهروندان ایرانی همچون هموطنان دیگر خود می دانید، حرفه ی شما سوای شادی و ارتقاء روح انسانی تماشاگران، آگاهی دادن به آنها نیز بخش دیگر این هنر است تا آنان دشمنان شادی و شایستگی و کیان انسانی خود را بشناسند. زمان آن فرارسیده است که لحظه ای بر کارنامه ی خود تأمل کنید و فروتنانه کوشش کنید این جنبه از نقش هنر خود را در کارتان جستجو کنید. در برابر آینه قرار بگیرید و تصویر آن هنرمند تئاتر در آینه را به پرسش بگیرید و نقش او را به او گوشزد کنید.

تئاتر از مصر و یونان باستان تا امروز نقشی پررنگ در جامعه داشته و همواره با مسایل اجتماعی عجین بوده است. تئاتر، همواره در طول تاریخ، عرصه ی خطیر پیکار طبقاتی نیروهای اجتماعی بوده و همچنان تا زمانی که این جهان برقرار است، و تا زمانی که عدالت بر جهان حاکم گردد، این نقش را به عهده خواهد داشت.

متشکرم.